

Број: 01-629
Датум: 9.9.2013. год.

На основу члана 6. Правилника о поступку и условима избора академског особља Универзитета у Источном Сарајеву, да је се следеће

О Б А В Ј Е Ш Т Е Њ Е

Обавјештавају се сви заинтересовани да се у библиотеци Педагошког факултета у Бијелини, Универзитета у Источном Сарајеву налази **Извјештај комисије за избор ванредног професора за ужу научну област Специфични језици (предмет Српски језик).**

Комисија у саставу:

1. Др Рајна Драгићевић, редовни професор, Српски језик, Филолошки факултет у Београду
2. Др Милош Ковачевић, ред. професор, Спец. језици, Српски језик, Филозофски факултет Пале
3. Др Срего Танасић, редовни професор, Српски језик, Филозофски факултет у Нишу, сачинила је и потписала Извјештај бр. 02-629 од 6.9.2013. год.

Извјештај се објављује на **сајту** Универзитета у Источном Сарајеву и **Web** страници Педагошког факултета Бијелина и стоји на увид јавности 15 дана.

Увид у Извјештај у библиотеци Педагошког факултета Бијелина, доступан је јавности сваким радним даном у времену од 7 до 15 сати.

ДЕКАН

Проф. др Момчило Пелемиш

ИЗВЕШТАЈ

КОМИСИЈЕ О ПРИЈАВЉЕНИМ КАНДИДАТИМА ЗА ИЗБОР У ЗВАЊЕ

I ПОДАЦИ О КОНКУРСУ

Конкурс објављен: Глас Српске, број 13168 од 3. јула 2013.

Ужа научна/умјетничка област: **Специфични језици**, предмет **Српски језик**

Назив факултета: Педагошки факултет у Бијељини

Број кандидата који се бирају: 1 (један)

Број пријављених кандидата: 1 (један)

II ПОДАЦИ О КАНДИДАТИМА

Први кандидат

1. Основни биографски подаци

Име, средње име и презиме: Брборић (Жарко) Вељко

Датум и мјесто рођења: 19. 2. 1962. Љубиње, Република Српска, Босна и Херцеговина

Установе у којима је био запослен: Филолошки факултет у Београду,
Педагошки факултет у Бијељини

Звања/ радна мјеста: лектор за српски језик као страни, асистент-приправник, асистент,
доцент, ванредни професор

Научна/умјетничка област: Специфични језици, предмети Српски језик и Методика наставе
српског језика и књижевности

Чланство у научним и стручним организацијама или удружењима:

Поред ангажовања на редовном послу, кандидат је годинама укључен у многе активности: био је, у више сазива, члан Савета Филолошког факултета у Београду, члан Одбора за стандардизацију српског језика (представник Српске књижевне задруге), члан двеју комисија Одбора за стандардизацију српског језика (Комисије за праћење и истраживање правописне проблематике и Комисије за стандардни језик у школству, администрацији, издаваштву и јавним гласилима), председник Друштва за српски језик и књижевност Србије (од 2004. до 2010. године), сада је члан Управе и потпредседник Друштва, секретар и члан редакције

часописа *Књижевност и језик*, од 2010. године главни и одговорни уредник часописа *Књижевност и језик*, члан Управног одбора Вукове задужбине (заменик председника УО). Вељко Брборић је члан комисија у области образовања и културе (председник Комисије за награде града Београда у области образовања, члан Комисије за откуп књига и публикација за библиотеке Министарства културе, као и неколико комисија Министарства просвете и науке Републике Србије. Током протеклих петнаест година одржао је бројна предавања у Задужбини Илије М. Коларца и у многим градовима Србије на семинарима намењеним стручном усавршавању наставника и професора српског језика и књижевности и библиотекара.

2. Биографија, дипломе и звања

Оснвне студије:

Назив институције: Филолошки факултет у Београду,
Група за српскохрватски језик и књижевност
Мјесто и година завршетка: 1987. године

Постдипломске студије:

Назив институције: Филолошки факултет у Београду

Мјесто и година завршетка: Београд, 1994. године

Назив магистарског рада: *Глаголска времена и начини у настави српскохрватског језика у вишим разредима основне школе (значење и употреба)*

Ужа научна/умјетничка област: Српски језик

Докторат:

Назив институције: Филолошки факултет у Београду

Мјесто и година завршетка: 2003. године

Назив дисертације: *Правопис српског језика у наставној пракси*

Ужа научна/умјетничка област: Српски језик

Претходни избори у наставна и научна звања (институција, звање и период):

од 2009. доцент (Педагошки факултет у Бијељини),

од 2004 до 2012. доцент; од 24. 1. 2012. ванредни професор (Филолошки факултет у Београду)

3. Научна/умјетничка дјелатност кандидата

1. Радови прије избора у звање доцента:

1. Развој ћирилице до Вука : реформа Саве Мркаља // Знак (Београд). – ISSN 0351-5230. – XV, бр. 21–22 (1987), стр. 70–74.
2. Ономастика села Пустипуха у централној Херцеговини // Ономатолошки прилози. – ISSN 0351-9171. – IX (1988), стр. 489–515.
3. Језички приручник, Београд, 1991 // Књижевност и језик. – ISSN 0454-0689. – 38, 2 (1991), стр. 258-261.
4. Књига за новинаре и свакодневну употребу // Књижевност и језик. – XXXVIII, бр. 2 (1991), стр. 258–262.
5. Наше актуелне стандарднојезичке прилике // Повеља. – ISSN 0352-7751 . – XXII, бр. 1–2 (1992), стр. 85–87.
6. Радоје Симић: Српскохрватски правопис - нормативистичка испитивања у ортографији и ортоепији, Београд, 1991 // Повеља. – ISSN 0352-7751. – 22, 1-2 (1992), стр. 85-86.
7. Користан правописни приручник за школе // Књижевност и језик. – ISSN 0454-0689. – XLI, бр. 3–4 (1994), стр. 104–108.
8. Турцизми у уџбеницима српског језика за више разреде основне школе // О лексичким позајмљеницама : зборник радова. – Суботица : Градска библиотека; Београд : Институт за српски језик САНУ, 1996. – Стр. 341–349.
9. О неким неискоришћеним творбеним могућностима у српском језику // Научни скуп слависта у Вукове дане. – ISSN 0351-9066. – 26, 2 (1997), стр. 465–469 .
10. Ортографске, синтаксичке и морфолошко-ортоепске грешке у употреби глаголских облика // Језик данас . – ISSN 0354-9720. – Бр. 2 (1997), стр. 16–20.
11. Све забране и победа Вукове граfiје у XIX веку // Српски језик. – ISSN 0354-9259. – 2, бр. 1–2 (1997), стр. 529–549.
12. Турцизам у уџбеницима српског језика за старије разреде основе школе // Школски час српског језика и књижевности. – ISSN 0354-348X. – 15, 3 (1997), стр. 65-71.
14. Врсте речи и типови парадигни у српском језику // Реферати и саопштења / Научни састанак слависта у Вукове дане. – Београд, 1997.
15. Језичка култура у наставним плановима и уџбеницима за основну школу // Језик и култура говора у образовању : зборник радова. – Београд : Институт за педагошка истраживања : Завод за уџбенике и наставна средства, 1998. – ISBN 86-7447-033-5. – Стр. 519–527.
16. Јован Дучић о српском језику, илирском покрету и још понечем // Српски језик. – ISSN 0354-9259. – IV, бр. 1–2 (1999), стр. 811–820.
17. Мала српска граматика Ђуре Даничића – век и по после // Актуелни проблеми граматике српског језика. – Суботица : Градска библиотека ; Београд : Народна библиотека Србије : Институт за српски језик Српске академије наука и уметности, 1999. – Стр. 181-187.
18. Уџбеници и приручници за српски језик и књижевност у основној и средњој школи // Књижевност и језик. – ISSN 0454-0689. – XLVI, бр. 4 (1999), стр. 83-92.
19. Анкета о правопису у школи // Књижевност и језик. – ISSN 0454-0689. – XLVII, бр. 3–4 (2000), стр. 89–92.
20. О Скерлићевој анкети у Српском књижевном гласнику // Јужнословенски филолог. – ISSN 0350-185X. – LV, 1–2 (2000), стр. 149–156.
21. Приручник за наставу српског акцента у основној школи // Књижевност и језик. – ISSN 0454-0689. – XLVIII, бр. 1–2 (2001), стр. 151–154.

22. Одличан граматички приручник // Књижевност и језик. – ISSN 0454-0689. – XLIX, бр. 3–4 (2002), стр. 317–320.
23. Писање скраћеница код ученика основних и средњих школа // Књижевност и језик. – ISSN 0454-0689. – XLIX, бр. 1–2 (2002), стр. 55–69.
24. Из историје српског правописа // Српски језик. – ISSN 0354-9259. – VIII, 1-2 (2003), стр. 597–615.
25. Користан језички саветник // Књижевност и језик. – ISSN 0454-0689. – L, бр. 1–3 (2003), стр. 233–237.
26. О стандардизацији правописне терминологије / Милорад Дешић, Вељко Брборић // Научни састанак слависта у Вукове дане. – ISSN 0351-9066. – 32, 3 (2003), стр. 219–229.
27. Пет правописних питања наставницима // Књижевност и језик. – ISSN 0454-0689. – L, бр. 1–3 (2003), стр. 165–171.
28. Селективна библиографија о правопису // Преводацац. – ISSN 0351-8892. – 3–4 (2003), стр. 90–97.

2. Радови последије избора у звање доцента

Монографске публикације:

1. Правопис српског језика у наставној пракси, Београд, Филолошки факултет, 2004. – 450 стр. – ISBN 86-80267-75-9.
2. Правопис и школа, Београд; Друштво за српски језик и књижевност Србије, 2011. 155 стр. ISBN 987-86-84885-49-6.

ЧЛАНЦИ:

1. Из историје српског школства у деветнаестом веку // Школски час. – ISSN 0352-1338. – Бр. 1 (2004), стр. 46–52.
2. Интерпункцијска терминологија од Вука до данас // Начни састанак слависта у Вукове дане. – ISSN 0351-9066. – 33, 3 (2004), стр. 195–207.
3. Кратак лексикон језичке историје // Књижевност и језик. – ISSN 0454-0689. – LI, бр. 1–2 (2004), стр. 209–213.
4. Наставна пракса и правопис српског језика // Књижевност и језик. – ISSN 0454-0689. – LI, бр. 3–4 (2004), стр. 385–397.
5. Корисни савети језичког саветника // Српски језик. – ISSN 0354-9259. – 10, бр. 1/2 (2005), стр. 913-916. – Приказ књиге: Егон Фекете, Драго Ђупић и Богдан Терзић, Српски језички саветник, Београд, 2005.
6. Неке термилошке дилеме код српске интерпункције // Начни састанак слависта у Вукове дане. – ISSN 0351-9066. – 34, 3 (2005), стр. 253–262.
7. О правописном раду Милана Петровића // Србистички прилози : зборник у част професора Славку Вукомановића. – Београд : Филолошки факултет, 2005. – ISBN 86-80267-81-3 – Стр. 67–74.
8. Уџбеници у светлу наставних планова и програма // Просветни преглед. – ISSN 0033-1651. – Бр. 2269 (2005), стр. 6–8.
9. XLVI Републички зимски семинар за наставнике и професоре српског језика и књижевности : (програм, оцене и утисци) // Књижевност и језик. – ISSN 0454-0689. – LI, бр. 1–2 (2005), стр. 219–224.

10. О правописном раду Милорада Дешића // Српски језик. – ISSN 0354-9259. – Год. 11, бр. 1/2 (2006), стр. 417–425.
11. Обука у неговању српског језика и књижевности, уредници Љиљана Петровачки и Оливера Радуловић, Нови Сад, 2006. // Књижевност и језик. – ISSN 0454-0689. – Год. 53, бр. 3/4 (2006), стр. 327–329.
12. Правописне вежбе у настави // Књижевност и језик. – ISSN 0454-0689. – LIII, бр. 1–2 (2006), стр. 135–145.
13. XLVII Републички зимски семинар за наставнике и професоре српског језика и књижевности : (програм, оцене и утисци) // Књижевност и језик. – ISSN 0454-0689. – LIII, бр. 1–2 (2006), стр. 205–211.
14. Будућност српске интерпункцијске терминологије // Начни састанак слависта у Вукове дане. – ISSN 0351-9066. – 35, 3 (2007), стр. 163-173.
15. Ка савременој настави српског језика и књижевности : ново усавршавање наставника : хроника једнодневних семинара у 2007. години // Књижевност и језик. – ISSN 0454-0689. – Год. 54, бр. 3/4 (2007), стр. 421–426.
16. Место лексике у правописним речницима // Начни састанак слависта у Вукове дане. – ISSN 0351-9066. – 36, 1 (2007), стр. 449-458.
17. Српски језик као страни на Медицинском факултету у Београду // Српски као страни језик у теорији и пракси. – Београд : Министарство просвете и спорта Републике Србије : Филолошки факултет, Центар за српски као страни језик, 2007. – ISBN 978-86-86419-21-7. – Стр. 287–295.
18. XLVIII Републички зимски семинар за наставнике и професоре српског језика и књижевности (програм, оцене и утисци) // Књижевност и језик. – ISSN 0454-0689. – LIV, 2007, бр. 1–2, стр. 181–186.
19. Докуменат за сећање : Правила Друштва из 1953. године // Књижевност и језик. – ISSN 0454-0689. – Год. 55, бр. 1/2 (2008), стр. 151–157.
20. Надимци за жене у једном делу Херцеговине // Зборник радова Института за српски језик САНУ. 1. – Београд : Институт за српски језик САНУ, 2008. – ISBN 978-86-82873-21-1. – Стр. 129–139.
21. О правопису у Босни и Херцеговини на прелазу из XIX у XX век // Српски језик. – ISSN 0354-9259. – Год. 13, бр. 1/2 (2008), стр. 537–542.
22. Скраћенице у правописним речницима српског језика // Начни састанак слависта у Вукове дане. – ISSN 0351-9066. – 37, 1 (2008), стр. 327–337.
23. Српски правопис у двадесетом веку // Зборник Матице српске за славистику. – ISSN 0352-5007. – Бр. 73 (2008), стр. 43–55.
24. Статус писма у нашим правописима и уставима // Свет речи. – ISSN 1450-6211. – Год. 12, бр. 25/26 (2008), стр. 50–53.
25. Називи насељених места, њихови етници и ктетици у правописним речницима српског језика // Научни састанак слависта у Вукове дане. – ISSN 0351-9066. – 38, 1 (2009), стр. 327–339.
26. Наставна пракса и правопис српског језика // Тумачење књижевног дела и методика наставе. Део 2. – Нови Сад : Филозофски факултет, Одсек за српску књижевност и језик : Orpheus, 2009. – (Библиотека Methodos). – ISBN 978-86-7954-033-1. – Стр. 373–385.
27. О комбинованим и удвојеним интерпункцијским знацима и терминима помоћу којих се означавају // Научни састанак слависта у Вукове дане. – ISSN 0351-9066. – 38, 3 (2009), стр. 91–101.
28. 50. Републички зимски семинар за наставнике и професоре српског језика и књижевности : (програм, оцене и утисци) // Књижевност и језик. – ISSN 0454-0689. – Год. 56, бр. 1/2

- (2009), стр. 177–184.
29. Буквари Стеве Чутурила на почетку XX века // Зборник радова: Буквари и букварска настава код Срба, Педагошки музеј. – ISBN 978-86-82453-09-3. (2010) стр. 195–206.
  30. Неке дијалекатске особине говора Источне Херцеговине данас // Научни састанак слависта у Вукове дане. – ISBN 978-86-86419-09-3. – 39, 1 (2010), стр. 457–464.
  31. Црта и цртица – сличности и разлике // Научни састанак слависта у Вукове дане. – ISBN 978-86-86419-96-5. – 39, 3 (2010), стр. 93–100.
  32. Језичка култура и школска библиотека // Зборник радова: Школска библиотека и настава језика и књижевности, Филолошки факултет, Београд. – ISBN 978-86-86419-85-9. (2010) стр. 9–22.
  33. 51. Републички зимски семинар за наставнике и професоре српског језика и књижевности // Књижевност и језик. – ISSN 0454-0689. – Год. 57, бр. 1/2 (2010), стр. 179–191.
  34. Језичка култура ученика, Даница – српски народни илустровани календар за годину 2011. ISSN 0354-4974. – Год. 18, (2010), стр. 141–153.
  35. Утицај Саве Мркаља на реформу Вука Стефановића Карацића // Научни састанак слависта у Вукове дане. – 40, 1 (2011), стр. 253–261. – ISBN 978-86-6153-0405-1.
  36. Реформа језика и писма Саве Мркаља, // Зборник радова: Творци српског књижевног језика (Вукова задужбина и Институт за књижевност и уметност) – (2011) стр. 39–49. – ISBN 978-86-7095-172-3-3.
  37. Основна правила српског правописа, Предавања 1 / Семинар српског језика књижевности и културе, Београд 2012, стр. 111–120, –ISBN 978-86-6153-087-6.
  38. Правописна норма данас: (не)оправданост измена // Научни састанак слависта у Вукове дане. 41, 1 (2012), стр. 431–444. – ISBN 978-86-6153-084-5.
  39. Правописни речници у правописима Матице српске – (не)оправданост измена // Научни састанак слависта у Вукове дане. 40, 3 (2012), стр. 253–261. – ISBN 978-86-6153-088-3.
  40. Творба речи и правопис – писање сложених детерминативних формација са првом страном компонентом // Творба речи и њени ресурси у словенским језицима (Зборник радова са четрнаесте међународне научене конференције Комисије за творбу речи при Међународниом комитету слависта, (2012) стр. 485–496, –ISBN 978-86-6153-116-3.
  41. Светосавско памћење и сећање, стр. 245–248, Братство XVI, 2012, ISSN 1451-2386. [Посреди је Светосавска беседа изговорена на Прослави дана Светог Саве у Руском дому, 28. 1. 2012. године.]
  42. Српски изговори и писма у двадесетом веку кроз уставна и законска решења, Зборник: Језик и писмо у Републици Српској, Бања Лука (2012) стр. 243–254 ISBN 978-99938-21-43-4.
  43. Предговори наших правописа // Српски језик. – ISSN 0354-9259. – Год. XVIII, бр. 18 (2013), стр. 463–478.

СЕКУНДАРНО АУТОРСТВО [ЗБИРКЕ ТЕСТОВА И ЗБОРНИЦИ]:

44. Тестови са пријемних испита из српског језика : 1995–2003 / приредили Душка Кликовац, Вељко Брборић. – (2. допуњено изд.). – Београд : Филолошки факултет, Катедра за српски језик. – 2004. – 171 стр. – ISBN 86-80267-61-9.
45. Тестови са пријемних испита из српског језика : 1995–2005 / приредили Душка Кликовац, Вељко Брборић. – (3. допуњено изд.). – Београд : Филолошки факултет, Катедра за српски

- језик. – 2005. – 209 стр. – ISBN 86-80267-79-1.
46. Тестови са пријемних испита из српског језика : 1995-2007. / приредили Душка Кликовац, Вељко Брборић. – 4. допуњено изд. – Београд : Филолошки факултет, Катедра за српски језик, 2008. – 251 стр. – ISBN 978-86-86419-41-5.
47. Прилози језичком и књижевном образовању. предавања са семинара за наставнике и професоре српског језика и књижевности : 100 година друштва, (1910-2010) / Друштво за српски језик и књижевност Србије ; приредили Босиљка Милић, Вељко Брборић. – Београд : Друштво за српски језик и књижевност Србије, 2010. – 300 стр. – (**Зборник ; 2**). – ISBN 978-86-84885-39-7.
48. Прилози језичком и књижевном образовању. предавања са семинара за наставнике и професоре српског језика и књижевности : 100 година друштва, (1910-2010) / Друштво за српски језик и књижевност Србије; приредили Босиљка Милић, Вељко Брборић. – Београд : Друштво за српски језик и књижевност Србије, 2010. – 348 стр. – (**Зборник ; 3**). – ISBN 978-86-84885-48-9.
49. Тестови са пријемних испита из српског језика : 2000– 2010. / приредили Душка Кликовац, Вељко Брборић. – **5. допуњено и измењено изд.** – Београд : Филолошки факултет, Катедра за српски језик, 2011.
50. Тестови са пријемних испита из српског језика : 2000–2011. / приредили Душка Кликовац, Вељко Брборић. – **6. допуњено и измењено изд.** – Београд : Филолошки факултет, Катедра за српски језик, стр. 1–259, 2012. – ISBN 978-86-6153-016-6.

РАДОВИ У ШТАМПИ

1. Савремени правописи српскохрватског језика на почетку 21. века (Рад за 15. Конгрес слависта у Минску)
2. Савремени правопис на прелазу из 19 у 20 век у светлу данашњих решења (Научни састанак слависта у Вукове дане 2012, Зборник ће се појавити до краја августа 2013)
3. Писање етника и ктетика у правопису и правописном речнику (Научни састанак слависта у Вукове дане Научни састанак слависта у Вукове дане 2012, рад за пројекат, Зборник ће се појавити до краја августа 2013)

КРАТАК ОПИС РАДОВА (после избора у звање доцента)

Због ограниченог простора, осврнућемо се само на мањи број библиографских јединица и то оних после избора у звање доцента.

У раду *Из историје српског школства у деветнаестом веку* налазимо релевантне и егзактне податке о почецима српског школства, о првим школским законима и првим наставним плановима и програмима, као и податке о броју ученика у различитим периодима деветнаестог века. Овим поступком се прати развој српског школства од почетка деветнаестог века до стварања прве Југославије (1918).

Књига *Правопис српског језика у наставној пракси* представља незнатно измењен текст докторске дисертације. Пошто је тај текст већ оцењен у претходном извештају писаном за избор у звање доцента, овде ћемо поновити само закључне напомене: „Тема обрађена у овој дисертацији значајна је и актуелна. Аутор је, улажући огроман труд, обавио обимно

истраживање – преко хиљаду ученика и студената решавали су тест знања из правописа, а онда су детаљно анализирани резултати и приказани текстом и табеларно. Показало се да је неједнако познавање појединих правописних области и да постоје разлике у успеху испитиваних школских нивоа – правописно знање ученика основне школе оцењено је као добро, а знање средњошколаца и студената као задовољавајуће. Индикативан је и опомињући податак да у неким областима правописа средњошколци по знању заостају за основношколцима. То је један од многих доказа да је настава српског језика и правописа у нашим средњим школама на веома ниском нивоу. У раду се расправља, стручно и критички, и о наставним плановима и програмима, о уџбеницима и правописним приручницима, као и о главним карактеристикама наставе правописа. Гледано у целини, можемо констатовати да ова дисертација представља солидан допринос методици наставе српског језика. Она ће бити од помоћи састављачима наставних планова и програма, као и ауторима уџбеника и правописних приручника“.

У чланку *Интерпункцијска терминологија од Вука до данас* говори се о интерпункцијској терминологији у протеклих скоро двеста година. Представљени су основни интерпункцијски термини у нашим правописним приручницима, уз попис свих ових термина у релевантној литератури. Предлажу се најподеснији термини и даје њихова класификација. Наводе се и лингвистички и математички знаци и предлажу одговарајући термини за њих, јер многи знаци још увек немају устаљене термине. Тако се може говорити о основним знацима и њиховим терминима, али и о помоћним интерпункцијским знацима и терминима за њих.

Рад *Неке термилошке дилеме код српске интерпункције* показује како је током протекла два века, тј. бројних договора и компромиса, варијала и интерпункцијска терминологија у неким случајевима. Предмет рада није прописивање интерпункцијске терминологије, већ се говори о њеном пописивању и описивању. Из релевантне литературе ексцерпирана је интерпункцијска терминологија и представљене су термилошке недоумице. Евидентно је мање термилошких нејасноћа код основних интерпункцијских знакова, али код помоћних, мање фреквентних термина постоје неке термилошке дилеме. У раду се наводе и примери неколико интерпункцијских знакова чија термилологија још увек није нормирана.

У прилогу *О правописном раду Милана Петровића* реч је о једном заборављеном правописцу с почетка двадесетог века. Наиме, пре Првог светског рата (пре правописног рада Александра Белића), Милан Петровић је објавио две књиге: *Српска граматика с правописом* и *Српски правопис за средње школе*. Увидом у ове књиге, са сигурношћу се може рећи да је правописни рад Милана Петровића вредан пажње и помена, да су Срби имали правопис и пре радова Александра Белића и да су многа ортографска решења која налазимо у приручницима Милана Петровића и данас у употреби.

Да би се правописна правила савладала, неопходне су добро припремљене вежбе. Управо тој теми, настави правописа и њеним специфичностима, посвећене су *Правописне вежбе у настави*. Прво се говори о предусловима за квалитетну наставу правописа (одговарајућим наставним плановима и програмима, уџбеницима и приручницима), наставничком недовољном познавању ортографске норме, пропустима које сусрећемо код учитеља и професора српског језика. Потом се предлажу приступи реализацији наставних часова, при чему се посебно расправља о примерима и моделима правописних вежбања у уџбеничкој и методичкој литератури и о адекватним правописним вежбама. Описане су посебне правописне вежбе за проверавање ученичког знања, као у случајевима: растављања речи на

крају реда, транскрипције страних речи и имена, писања скраћеница и писања ијекавских и екавских књижевних облика задатих речи. Рад се завршава констатацијом да су од посебног значаја правовремено исправљање свих правописних грешака и њихово коментарисање у свим писменим радовима ученика.

Однос правописа и лексике предмет је расправљања у раду *Место лексике у правописним речницима*, где је посебно наглашен велики значај и специфичност правописних речника. Већина образованих особа консултује правописне речнике и врло често у њима сусреће неспорне речи, али дешава се и да изостану многе које желимо проверити. Зато је проверавана садржина и концепција правописних речника и статус лексике у њима. Све ово рађено је у релевантним правописним приручницима који су публиковани у последњих сто година. Намеће се закључак да су речници саставни делови свих правописа, али су они неуједначени по квалитету и обиму. У неким се лако сналазимо, многи садрже оно што нас занима, док су понеки скоро неупотребљиви.

Чланак *Будућност српске правописне терминологије* бави се прошлошћу, садашњошћу и будућношћу српске правописне терминологије. Урађен је осврт на терминолошку прошлост, преглед терминологије данас и пројекција терминолошке будућности. Размотрени су закључци Одбора за стандардизацију српског језика од 2002. године и договор о изради престилизованог правописног приручника (редакторска група: М. Пижурица, М. Дешић, Ж. Станојчић и Б. Остојић). Набројени су задаци и очекивања, али изнесена је и бојазан каква ће бити судбина тог пројекта. Правописна будућност и терминологија у великој ће мери зависити од ових резултата (од решења која буду дата у новом приручнику). Одговарајућа решења и адекватан приручник свакако би допринели стабилизацији српске правописне терминологије. Сасвим је сигурно да се правописна терминологија мора ослободити непотребних дублета, односно да се сведу на разумну меру, јер их је сада превише. Уз то, потребно је стандардизовати један број мање фреквентних термина, оних који немају одговарајуће називе.

Кандидат се бави и српским језиком као страним, па отуда и прилог *Српски језик као страни на Медицинском факултету у Београду*, у којем се говори о настави српског као страног језика на студијама медицине на енглеском језику. Наиме, један број страних студената студира на Медицинском факултету на енглеском језику и, због свакодневне комуникације и клиничких предмета, они имају једногодишњи курс из српског језика. Излагање садржи расправу о разним наставним проблемима, о наставном плану и програму по коме се изводи настава, садржају програма и тематици, лексичком и граматичком минимуму. Изнесена су запажања и о наставним средствима и уџбеницима, али и о резултатима рада, тј. о испиту. Највећи проблем представљају неуједначено знање студената, неадекватан уџбеник и недовољна мотивисаност студената да овладају језичким правилима у говору и писању – неки од њих се задовољавају основном комуникацијом, не водећи рачуна о бројним грешкама у свом изражавању.

У тексту *Статус писма у нашим правописима и уставна решења* истакнута је неспорна чињеница да су на српском језичком и културном простору у употреби два писма – ћирилица и латиница, али и то да су у прошлости та писма имала неједнаку судбину. Изложен је и кратак историјат овог проблема, тј. статуса ћирилице и латинице у старијим и новијим правописним приручницима (од А. Белића до савременог стања). Дат је, такође, преглед њиховог статуса у нашим уставима, са цитирањем чланова који се односе на ту материју.

Прилог *О правопису у Босни и Херцеговини на прелазу из XIX у XX век* доноси, у оригиналу, докуменат *Ревизија правописа српско-хрватскога језика*, с коментарима о правописној ситуацији у Босни и Херцеговини пре скоро стотину година. Из овог документа из 1912. године јасно се види да је у Босни и Херцеговини у употреби Вуков правопис, његова начела и решења, још од 1883. године, а то је 35 година пре стварања прве заједничке државе, прве Југославије (1918. године).

Српски правопис у двадесетом веку расправља о једновековном развоју и неким променама у српском правопису. Истакнуто је да од победе Вукових језичких и правописних решења у деветнаестом веку до данас српски правопис и његова решења нису имали озбиљних правописних ломова. Ипак, српски правопис с почетка двадесетог века постао је српскохрватски, да би на крају века поново постао српски. У том стогодишњем развоју било је, може се рећи, правописне еволуције, односно поправке, мањих измена и трагања за бољим и функционалнијим решењима. У раду је дат и кратак осврт на правописну ситуацију у бившим истојезичним републикама, сада самосталним државама. Аутор сматра да би српски језички и културни простор морао имати јединствена правописна решења, без разлика и у најситнијим појединостама.

Рад *Скраћенице у правописним речницима српског језика* почиње констатацијом да сви правописи и правописни приручници, од Белића до данас, уз правописна правила дају и правописне речнике. Ипак, у приступу скраћеницама у овим речницима наши правописни приручници знатно се разликују. У неким налазимо скраћенице из ранијег времена (наводе се застареле скраћенице, а нема актуелних и преко потребних); у једнима се налазе многи дублети, док их је у другима неупоредиво мање. У неким правописима налазимо скраћенице, али се не зна за шта је то скраћеница, па то уноси додатну забуну. Правописи и правописни приручници различито поступају и код техничких скраћеница. Неспорно је да се овом проблему прилази неуједначено и без утврђеног система, што свакако није добро решење. Аутор сматра да би у новим издањима правописа, у правописним речницима, аутори могли, релативно лако, начинити помак и неке скраћенице и њихова објашњења уједначити и тако правопис учинити функционалнијим.

Рад *Статус писма у нашим правописима и уставима* бави се историјатом и данашњим стањем што се тиче званичних решења о употреби ћирилице и латинице у бившим југословенским републикама српскохрватског подручја. „Школски систем је, – закључује аутор – од стварања Југославије (1918), заговарао равноправност ћирилице и латинице. Данас је више него јасно да је у четири истојезичне републике на простору бивше Југославије (Србија, Хрватска, Босна и Херцеговина и Црна Гора) та равноправност била само декларативна...“ У Србији су поједине области различито опредељене према писму. Штампана готово не зна за ћирилицу, а у школству влада шаренило. „На ћирилици истрајавају професори српског језика и понеки симпатизери ћирилице, док је у другим случајевима она, можемо рећи, угрожена“. Аутор се залаже за очување „овог историјског српског писма“.

У раду *Називи насељених места, њихови етници и ктетници у правописним речницима српског језика* аутор пореди Белићев и савремени Матичин правопис, наводи грађу, анализира је, и констатује да своје место у правописима, и њиховим речницима, морају наћи оне речи ове класе које су „правописно спорне“, док остале није сврсисходно наводити. „Јасно је и то да правописни речници – закључак је ауторов – не могу решити све недоумице и проблеме и донети све називе насељених места, бројних топонима, као и њихове етнике и ктетике, али

могу озбиљно помоћи да се број спорних исписа смањи“.

Рад са насловом *Наставна пракса и правопис српског језика* посвећен је „ученицима основних и средњих школа и студентима, тј. њиховом (не)знању српског правописа“. Аутор анализом писмених вежби и сличних текстова утврђује да највећи напредак у савладавању правописних правила постижу ученици основних школа, а да се средња школа према том важном питању односи доста лежерно. На универзитету правописом се унеколико баве само студенти филозофских/филолошких и донекле учитељских факултета. Др Брборић предлаже низ мера које би допринеле да се поправи стање које је оценио као незавидно.

У раду *О комбинованим и удвојеним интерпункцијским знацима и терминима помоћу којих се означавају* др Брборић анализира правописну праксу у вези са употребом упитника и узвичника када се употребљавају заједно на крају реченице или сл., затим наводника итд. Предлаже једнозначан распоред ознака, и рационализацију њихових назива како би се избегле евентуалне несугласице. „Задатак правописа и правописних приручника – крајњи је исход ауторових разматрања – није да уносе забуне, већ да нуде јасна и оправдана решења, како бисмо писали уједначеније и по устаљеним и утврђеним правилима“.

Буквари Стеве Чутурила на почетку XX века је рад „о Стеви Чутурилу, значајном педагошком раднику с краја XIX и прве трећине XX века. Наиме, овај Личанин је радио у бројним школама и у различитим местима, прво у Црној Гори, а потом, више од пола века, у Србији. За то време, у нашим школама су коришћени његови бројни буквари, који су оставили озбиљног трага код бројних генерација наших ученика“.

У два рада: *Надимци за жене у једном делу Херцеговине* и *Неке дијалекатске особине говора источне Херцеговине данас* – др Брборић прекорачује оквир своје уже стручне проблематике и залази у дијалекатски комплекс српског језика. У првом он се бави творбеним типом *Бошковица*, који је познат и шире распрострањен на српским просторима, и типом *Костуша (Костић)*, *Новкуша (: Новчић)* – који је мање познат и ограниченијег простора од првог, па утолико теоријски интересантнији. У другом поменутом раду аутор наводи интересантније црте у говору Љубиња и околине. Истовремено се осврће на проблем истраживања херцеговачких говора у целини констатујући да неки подаци о томе у досдашњим радовима нису поуздани, па их исправља говорећи о разграничењу централнохерцеговачких и источнохерцеговачких идиома. На крају, између осталог, закључује и следеће: „Разлике између централнохерцеговачких и источнохерцеговачких говора нису велике, али ипак постоје. Данас се пре може говорити о разликама између говора српске Херцеговине и оних говора у којима Срба нема или су ретки“.

Црта и цртица – сличности и разлике – били су повод за рад истог наслова, у којем др Брборић разрешава неке проблеме око употребе ова два слична, али ипак различита интерпункцијско-правописна знака. Констатује да су правила о цртици у правописима једнозначна и јасна, али да црта по правилу није најбоље описана и нормирана. Зато у закључку изводи систем правила за њену употребу.

Рад *Језичка култура и школска библиотека* дефинише на једној страни појам језичке културе, а на другој усмерен је на објашњење значаја библиотеке за рад у школи и за развој језичких навика и културног нивоа деце, посебно у савременом школству којем се тежи код нас данас. „У модернизацији школе једна од најважнијих промена је трансформација библиотека у библиотечко-информационе центре и њихово уклапање у библиотечко-информациони систем“.

У раду *Језичка култура ученика* размотрени су фактори који ту културу конституишу. То су: 1. „општа култура, а посебно језички ниво средине; 2. наставни план и програм као званични документи; 3. уџбеници и приручници који се користе у наставном процесу; 4. стручна помоћ просветно-педагошких служби (било оних у Министарству просвете, било оних институтског типа; 5. наставник и његов рад – као најважнија карика у реализацији наставе; 6.

ученик, на кога на различите начине утичу поменути фактори...“ – „Језичкој култури се, – по коначном суду др Брборића – у нашем друштву, у целини, не посвећује довољно пажње, нити се довољно истиче њен значај“. Закључак не треба наравно схватити као дефетистички акт, него као критичку оцену усмерену подстицајно на побољшање ситуације у нашем школству у целини, а посебно у области о којој аутор расправља.

Преостају нам још два рада о српском писму, дакле о ћирилици и њеним реформама на почетку XIX века. Први од њих, *Утицај Саве Мркаља на реформу Вука Стефановића Караџића* – посвећен је врло значајној теми о којој постоји низ радова. Али колега Брборић је успео додати познатим чињеницама још неке, досад слабо коришћене у расправи, и да прецизно дефинише допринос Саве Мркаља, и степен утицаја његовог на физиономију Вукове реформе. „Утицај Саве Мркаља на реформу Вука Стефановића Караџића је – по речима др Брборића – неспоран, јасан, свеобухватан и продуктиван, што најбоље потврђује поређење Мркаљевих идеја и њихове реализације у свеобухватној реформи језика и правописа Вука Караџића“. Други од тих радова носи наслов *Реформе ћирилице пре Вука и реформа Саве Мркаља*. Рад је лингвистичко-историјски по концепцији, и тиче се свих реформи ћирилице код Срба, од Ћирила и Методија до Мркаља, а онда у том светлу Мркаљев допринос. Описавши и анализиравши релевантне чињенице, аутор закључује: „Када се сагледа, макар и летимично, живот и дело Саве Мркаља, не можемо а да не закључимо да је он био језички геније те да је идејно припремио реформу српског језика и његовог правописа. Мркаљева реформа ћирилице одликује се неспорном оригиналношћу...“

На крају овог прегледа, али са посебним нагласком, ваља поменути књигу колеге Брборића *Правопис и школа*. Она садржи низ радова посвећених правопису и настави правописа у школи. Да бисмо се обавестили о карактеру ових радова, довољно је анализирати један од њих. То је *Настава правописа у образовном систему Србије*. На самом почетку рада аутор упозорава културну јавност на незавидан положај књиге и писмености код нас: „...сведоци смо велике неписмености – његове су речи – и полуписмености када је у питању правописна норма српског књижевног језика. Неписменост је, са сигурношћу се може рећи, надјачала писменост. Где год се окренемо, где год погледамо, можемо срести репрезентативну неписменост. Сасвим је свеједно да ле ћемо завирити у ученичке и студентске радове, било који медиј у Србији, бројне исписе на јавним местима или званичну друштвену и државну кореспонденцију. Писменост је поражена, без обзира на обавезно осмогодишње школовање које смо прихватили пре више од пола века“. Ова поражавајућа оцена повод је да се аутор позабави стањем у настави правописа у основној, средњој школи и на универзитету – од наставних планова до наставника и наставног процеса. Ни закључак овог рада није много оптимистичнији од полазне оцене. Између осталог, и наставни кадар код нас је затечен на врло ниском нивоу писмености: „Српско школство, уз бројне проблеме, има велики број наставника и професора без елементарне писмености, језичке и правописне. Језичка култура једног броја просветних радника не постоји и они су озбиљна сметња, делују рђаво на језичко и правописно знање наших ученика“.

Низ остварења која је др Брборић именовао 'секундарним' ауторством својим практичним значајем далеко превазилазе такву скромну номенклатуру. То су колективно урађени *Тестови са пријемних испита из српског језика*, које су приредили Д. Кликовац и В. Брборић. Ти тестови садрже заправо целокупно градиво преточено у кратке сентенце и примере који траже одговоре или допуне од стране кандидата, а који су онда сведочанство степена савладаности материје, и оспособљености кандидата за даље школовање.

Колега Брборић учествовао је и у изради *Прилога језичком и књижевном образовању (2–3)*, зборника одабраних радова објављених у 'Књижевности и језику' од његовог оснивања до стогодишњице постојања (1910–2010). И уопште, колега Брборић је веома талентован и веома

савестан организатор научног и образовног живота међу наставницима и професорима српског језика и књижевности, најпре у Друштву за српски језик и књижевност, а затим и на Катедри за српски језик Филолошког факултета. Његов допринос је видан како у животу и напретку установа којима је руководио и руководи, тако и у односима међу људима, на које утиче умешним и смиреним наступом међу колегама и студентима.

4. Образовна дјелатност кандидата

1. Образовна дјелатност прије првог и/или последњег избора/реизбора

2. Образовна дјелатност после последињег избора/реизбора

Вељко Брборић је одржао више предавања страним студентима у Београду, држао је предавања у Бугарској (професор по позиву), студентима који студирају српски језик (Софија и Пловдив). Био је ментор бројних дипломских и мастер радова, ментор на магистарском раду и докторској дисертацији и члан Комисија за одбране докторских (десет дисертација) и десет магистарских радова.

ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

1. *Лексички минимум српског као страног језика*, одбрана докторске дисертације Весне Крајишник на Филолошком факултету у Београду, 23. 12. 2005. (комисија: М. Дешић (ментор), Ж. Станојчић и Вељко Брборић)
2. *Савремени приступ настави говорне културе на основношколском нивоу*, одбрана докторске дисертације Марине Јањић на Филолошком факултету у Београду, 8. 10. 2007. (комисија: М. Дешић, Љ. Бајић и Вељко Брборић)
3. *Методичка структура и функција читанке у млађим разредима основне школе*, одбрана докторске дисертације Зорице Цветановић на Учитељском факултету у Београду, 26.9. 2008. (комисија Александар Јовановић, Вук Милатовић, Биљана Требјешанин и Вељко Брборић)
4. *Проблемска настава граматике*, одбрана докторске дисертације Зорице Јоцић на Учитељском факултету у Београду, 29. 8. 2009. (комисија: Вељко Банђур, Милица Радовић-Тешић, Тиодор Росић и Вељко Брборић)
5. *Настава српског језика у основним школама на подручју зетско-јужносанџачког дијалекта*, докторска дисертација Душанке Поповић одбрањена на Филолошком факултету у Београду, 16. 7. 2009. Комисија: Милорад Дешић, Драгана Вељковић-Станковић, Вељко Брборић
6. *Настава матерњег и нематерњег језика у српско-мађарској билингвалној средини у првом разреду основне школе*, докторска дисертација Славице Костић одбрањена на Учитељском факултету у Београду, 28. 12. 2010. (комисија: Милаца Радовић-Тешић, В. Банђур, Лајош Генц и В. Брборић)
7. *Српски језик на Косову и Метохији данас (социolingвистички и лингвокултуролошки аспект)*, докторска дисертација одбрањена на Филолошком факултету у Београду, 8. 2. 2012. (комисија: Предраг Пипер, Срето Танасић и Вељко Брборић)
8. *Структура лексикона за српски језик од првог до четвртог разреда основне школе*, Гордана Бурсаћ, докторска дисертација одбрањена на Филозофском факултету у Новом Саду, 21. 4. 2012. (комисија: Љ. Петровачки, Вера Васић, В. Брборић)
9. *Значење предлога у албанском и српском језику*, докторска дисертација Мериме Кријези одбрањена на Филолошком факултету у Београду, 7. 2. 2013. (комисија: Вања Станишић, Вељко Брборић, Александар Животић и Avni Xhelili)

10. *Српско-румунски билингвизам код деце млађег узраста*, Маринел Негру, докторска дисертација одбрањена на Учитаском факултету у Београду 13. 2. 2012. (комисија: Илеана Магда, М. Радовић-Тешић, Грозданка Гојков и В. Брборић)

МАГИСТАРСКИ РАДОВИ:

1. *Речи персијског порекла у речнику Абдулаха Шкаљића*, магистарски рад Жане Акопцањан одбрањен на Филолошком факултету у Београду 13. 11. 2007, (комисија: Мирјана Теодосијевић, Раде Божовић и Вељко Брборић)
2. *Грамматика словенског језика Стефана Вујановског (пре 1785. године) у поређењу с руском грамматикама истог језика 17. и прве половине 18. века*, магистарски рад Марине Обижајеве одбрањен на Филолошком факултету у Београду, 6. 12. 2007. (комисија: Предраг Пипер, Гоца Јовановић и Вељко Брборић)
3. *Теорија језичке културе у србистици и славистици*, магистарски рад Марине Николић одбрањен на Филолошком факултету у Београду, 24. 6. 2008. (комисија: Предраг Пипер, Срето Танасић и Вељко Брборић)
4. *Књижевна дело Данила Киша у настави*, магистарски рад Весне Сеничић одбрањен на Филолошком факултету у Београду, 15. 7. 2008. (комисија: Милија Николић, Љиља Бајић, Зона Мркаљ и Вељко Брборић)
5. *Лексичко-семантичке вежбе у настави српског језика и књижевности*, магистарски рад Валентине Јанковић (Паровић) одбрањен на Филолошком факултету у Београду, 16. 12. 2008. (комисија: Милорад Дешић, Рајна Драгићевић и Вељко Брборић, ментор)
6. *Русизми у извештајима новинских извештача*, магистарски рад Маје Павловић-Шејтинац одбрањен на Филолошком факултету у Београду, 20. 6. 2009. (комисија: Предраг Пипер, Ксенија Кончаревић, Вучина Раичевић и Вељко Брборић)
7. *Специфичности усвајања правописних правила код глувих и наглувих ученика*, магистарски рад Јелене Стевановић одбрањен на Факултету за специјалну едукацију и рехабилитацију, 15. 5. 2009. (комисија: Надежда Димић, Сања Ђоковић и Вељко Брборић)
8. *Презимена турског порекла у Србији*, магистарски рад Тарика Дурана одбрањен на Филолошком факултету у Београду, 6. 6. 2009. (комисија: Мирјана Теодосијевић, Ксенија Ајкут, Срђан Катигић и Вељко Брборић)
9. *Синтагме у настави српског језика у основној школи*, магистарски рад Марије Тир Борља одбрањен на Филозофском факултету у Новом Саду, 7. 7. 2010. (комисија: Љиљана Петровачки, Гордана Штасни и Вељко Брборић)
10. *Методички приступ врстама речи у млађим разредима основне школе*, магистарски рад Весне Муратовић Дробац одбрањен на Учитељском факултету у Београду, 28. 12. 2010. (комисија: Зорица Цветановић, Милица Радовић-Тешић и Вељко Брборић)

5. Стручна дјелатност кандидата

1. Стручна дјелатност прије првог и/или последњег избора/реизбора

Др В. Брборић учествовао је на више научних скупова: на Научном састанку слависта у Вукове дане (редовно од 2003. до 2012. године), на Међународном научном скупу *Српски као страни језик у теорији и пракси* (Београд, 2006), на Међународном научном скупу *О ћирици* (Нови Сад, 2006), на Шеснаестом конгресу Савеза славистичких друштава Србије и Црне Горе *Актуелни проблеми у проучавању и настави српског и других словенских језика и књижевности*

(Врњачка Бања, 2005), на Четрнаестом међународном конгресу слависта (Охрид, 2008), на Седамнаестом конгресу Савеза славистичких друштава Србије *Савремено изучавање српског језика и књижевности и словенских језика као матерњих, инословенских и страних* (Сокобања, 2009), на Међународном научном скуп *Српски као страни језик у теорији и пракси II* (Београд, 2010). Поред тога, сарађивао је на научним пројектима: *Терминолошка стандардизација лингвистичког описа савременог српског језика* (202–2005) и *Теоријско-методолошки оквир за модернизацију описа српског језика* (2006–2010, а сада је сарадник на пројекту *Српски језик и његови ресурси: теорија, опис и примене* (шифра: 178006, руководилац проф. др Божо Ћорић). У августу 2013. године учествовао је на Петнаестом међународном конгресу слависта у Минску (Белорусија).

III ЗАКЉУЧНО МИШЉЕЊЕ

Др Вељко Брборић је, од избора у звање доцента, објавио велики број радова који се баве проблемима српског језичког стандарда, у првом реду методичким и ортографским, али и проблемима језичке културе, међу којима се посебно истичу књиге *Правопис српског језика у наставној пракси* и *Правопис и школа*. Учествовао је на више научних скупова и семинара за наставнике и сарађивао на три научна пројекта. Основна научна преокупација др Вељка Брборића јесте правописна и методичка проблематика српскога језика. Будући да српски правопис укључује немали број системскограматичких питања, попут питања логичке интерпункције, питања творбе и семантике сложеница и полусложеница, питања морфонолошких облика лексема, др Вељко Брборић се у својим радовима нужно морао бавити и шире граматичким питањима српског језика, издвајајући у њиховом осветљавању као примаран нормативно-правописни критеријум.

Осим тога, др Вељко Брборић успешно држи предавања из предмета: *Српски језик, Култура говора, Методике наставе српског језика и књижевности* на основним и мастер студијама. У свим активностима и поступцима односи се према студентима коректно, професионално и сараднички. Из наведеног се види, да др Вељко Брборић и по својим научним и по својим педагошким доприносима испуњава све услове расписаног конкурса.

Због тога са задовољством предложимо Већу Педагошког факултета у Бијељини да прихвати овај извештај и упуту предлог одговарајућем Стручном већу Универзитета у Источном Сарајеву да др **ВЕЉКА БРБОРИЋА** изабере у звање *ванредног професора за ужу научну област Специфични језици – предмет Српски језик на Педагошком факултету у Бијељини.*

Чланови Комисије:

1. _____

(Др Рајна Драгићевић, редовни професор, Српски језик, Филолошки факултет у Београду)

2. _____

(Др Милош Ковачевић, ред. професор, Спец. језици, Српски језик, Филозофски факултет Пале)

3. _____

(Др Срето Танасић, редовни професор, Српски језик, Филозофски факултет у Нишу)